

13 אמר רב תמא פרכי חנינא: גדול יום הגשמים כיום שנבראו שמים וארץ. שנאמר: והיו עיני שמים ממעל ושחקים יגלו צדק תפסת ארץ ויפרו ישע יצדקה חזקתו יחד אני ה' בראתיהו" "בראתיים" לא נאמר. אלא "בפאתיהו". אמר רב אשי: גדול יום הגשמים שאפילו ישועה פרה ורבה בו. שנאמר: תפסת ארץ ופרו ישע. אמר רבי מנחם בר הנילאי: אין הגשמים יורדים אלא אם כן נמתלו עונותיהן של ית"ל. שנאמר: "רצית ה' ארצך שבת" שבת יעקב נשאתה עון עמך פסית כל חטאתם סלה. אמר רבי יצירי מדיבבא לרבנאי: אמון מהקא מתניחו לה. און מהקא מתניחו לה "ואתה שמעו השמים ופלתם לחטאת" וגו'.

תאמר 3 28

ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה. רבי אומר וכי אותה בלבד הוא דורש והלא כל הארצות הוא דורש שנאמר (איוב לח) להמטיר על ארץ לא איש מדבר לא אדם בו ומה תיל ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה כביכול אין דורש אלא אותה (א) (ובשכר) דרישה שהוא דורשה דורש כל הארצות עמה. כיוצא בו (אתה אומר) (ההלים קכא) הנה לא יגום ולא יישן שומר ישראל וכי ישראל בלבד הוא שומר והלא הוא שומר את הכל שנאמר (איוב יב) אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש ומה ת"ל שומר ישראל כביכול שאינו שומר אלא את ישראל (א) (ובשכר) שמירה שהוא שומר שומר את הכל עמהם. ספרי דברים כז (א).

אבל רבנן סברי יחיד עששה בהוראת ב"ד וזיב עד שיהיו רוב יושבי ארץ ישראל עושים על פיהם ואותה עשה יהוה העושים פטורין ובי"ד חייבין בקרבן כמו שביארנו. ויושבי ארץ ישראל אלו הם כמו שכתוב וכל ישראל עמו מלבא חמת עד נחל מצרים ר"ל שאותם שהם במקום זה הם כל ישראל ואין משגיחין לאשר הם חוץ לארץ: כ"ד הירושלמי פ"ד ד' ע"ג

16

17

18

17 ציון היא דורש אין לה (ירמיה ל' י"ז) — הוכיח את השארית שנשקעה בארצות שבויים. ע"י שאינו זוכרים בית המקדש — במה הם צריכים לזכור? אפילו בני מורה, אפילו הגידחים באי הים צריכים לגשמים בתקופות תמוז — אינו שואלין את הגשמים אלא בעת שארץ ישראל צריכה להם. שאם תאמר ישאלו בעת שהן צריכין להם, אפילו בימות החמה, נמצאו רואין את עצמן כאילו הן בארץ שלהן, אלא יהו רואין את עצמן כאילו הן באכסניא, ולבם מכוון לארץ ישראל ושאלתו בעונתה". (משנת ד' אליעזר, עמ' 48-50)

18 וכך כותב הסופר מר יצחק זיראב: סיפור זה שמעתי מפיו של מנהיג ציוני, שבשנות ילדותו, בשמיני עשרת, בתפילת-גשם ברוסיה, שאל בבית הכנסת: אבא, גשם בחוץ... למה מתפללים לגשם?... מתחת לסלית בא קולו של האב: "לד, זה לא הגשם שלנו... קול פסקני היה זה, דוחה כל הרהור שני: "לא שלנו זו רק לאחר הרבה שנים, בתוך מערבולת מדינית, הבינו הן כי מבעד למציאות שלו, שבה גם הגשם זה, ראה האב את עולמו הנכון, שאינו בהישג יד ובכל זאת קיים. התפילה לגשם שלו, ביטאה השתייכות חתירה-הכרתית, שהיא מעבר למציאות וחזקה מכל מציאות.

19 יערף תל, הניא, היה ר' יהודה אומר, לעולם היו כונס רבני תורה כללים ומציאות פרטים, שאם אהיה כונס פרטים מינעך אהיך ואיך ידע מה לעשות, שנאמר יערף כספר לקחי [אין לקח אלא תורה, שנאמר (מש"ר) כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו] ואיך שיהיה אלא לשון כניסה. מסל לאדם שהלך בדרך צריך מאה זוז, אם נטלן בפרוסות מינעך אותו, אבל אם מצרפן לטלעים פורט וכוציא: "בלל פקום שרצה" (ש"ס). יערף כספר, א"ר בריה, כתיב יערף כספר לקחי, [מכיון שצפון ערפן להשובה מיד וגשמים יורדים"] (ירושלמי תענית פ"ב ה"א).

20 למוד הלכות המכונה בשם לקחי. יערף כספר. כי בשעת שהלכות הולך והמספר סומך הכי כונס רחשו כדי שיהיה התעורר טורד על העורף ואל על הפנים. כך העמל בהלכות נדרש שיהיה רחשו כפוף כשור לעולמו וכמוצא למשא. וחס"ח הול כמל אברתי יהא זוכה להזיל דברים ככונס ומתקבלים על לב הנריות כסל: כשעירוב עלי דשא. מוצר ללימוד לקחי שיהא כונס כיווד בחוקה על דשא הנדולים ונשעת שפיתת הגשם הזה וכרעיס אל חלדמה ונרעיס מתקלקלים? ומ"ס היה עיקר גידולם. כך התורה בעמלה מתעלה כח חלדס הכל זה עיקר גידולו והן החורה מתקיימת

21 ה"ה בזה האופן. ומ"ס נקראה משמחה של חונה וכה"כ נלחמה. ע"מ כן נכנסים שיהיה כמה ענה מוקדם והכרה נמלטים מרוב זכירות וענוהה כך הוגי הורה כמה ענה נמלטים ונתעיס הכל הוגל בשלש מן הסלחמה נוולל ככרו משלס: וברביבים ע"י עשב. הכל מלחמה נמלה חל עשב הדק ומרכבו. כך אמרי פי היינו דברי תוכחה הנאמרים בהמן מתקבלים נמלה ומרכך לנכס. וסקדים לקוד הלכות ללמוד הנוח כסל דכ"ז שלא הסמקת חלדס בעמל תורה המכונה לקחי אין לו להזיל עניני דרוש הנאמרים כעל כלשך שנוח לעשות ולהנעות ככס (א):

22 "גבורות גשמים — אמר רבי יוחנן מפני שיורדים בגבורה" (תענית ב'), וכן בזה: שיורדים, "מסטרא דגבורה" (בראשית דף ל"ב ב). השמע שיורד ממרום, מצד חסד הנורא יתברך, הוא מוכן לרדת באופן שיהיה גמור ומוכן להנאתו. אך מדת הגבורה פועלת היא הרבה עכובים וצמצומים, באופן שיהיה צריך הרבה מדורות, עד שיבא לכלל הנאה ע"י עבודת האדם.

וכן הוא בשלמות הרוחנית, שהשפע היורד מן השמים עליוני קדושת-התורה לשלמות הרוחנית, היה ראוי שירד באופן גמור, עד שיהיה האדם מוכן על ידו לשלמותו בלא עבודה וטורח, אבל מצד מדת-הגבורה נתגלו הענינים במלבושים ומסכים, עד שהאדם צריך, "לעבדה ולשמרה", ברמ"ח מצות-עשה ושס"ה מצוות לא-תעשה, ואז אז יקבל שלמותו, ועל כן נמשל שפעי-התורה לגשמים — "יערף כמטר לקחי" (עולת ראיה, ח"א, עמ' ע"ד).

15

15 והנה בדבר הזכרה, [משיב הרוח ומוריד הגשם], אין מקום להסתפק, מאחר שבכל המדינות נהגינן מאז, על פי חכמינו ז"ל, להזכיר בשמיני של חג, ולהפסיק בראשון של פסח, ולא נתנו בזה חילוק בין הארצות כלל, מוכרחים לומר שהזכרת גבורותינו של הקב"ה תלויה היא בארץ-ישראל, ששם עיקר השבח וההודיה להשם יתברך. ואין בזה שום ספק, שגם בכוונתם איירס וכיוצא בה מיריין בזמן שאנו נוהגיין להזכיר, ומפסיקין בזמן שאנו מפסיקין על פי חז"ל.

וכל הספק אינו כי אם בשאלה, [וחן טל ומטר"], מאחר שחילוק חז"ל בין בבל וארץ-ישראל, ובשביל כך הרא"ש ז"ל אמר, שחילוקים אחר כל ארץ לפי צרכיה. אבל גם על זה התליתו הפוסקים, רובם ככולם, שמאחר שקבעו חז"ל רק אלה שני הזמנים — בארץ-ישראל ב' במרחשון-לשאלה ובבבל בששים יום אחר התקופה, נמצא שנקבעה תורה בזה לכל ישראל שבארץ-ישראל הולכים אחר ז' במרחשון ובחון-לארץ ב' יום אחר התקופה, ואין לשנות, וכפונה מרן הגיית יוסף [או"ח סי' קי"ז, סעי' א], — — — — — ודברי כת"ר בזה ברורית לדינא ("אורח משפט" — ירושלים תשל"ט — סי' כ"ד).

3. הנהגת ארצות

19

19 אמר רב יהודה: גדול יום הגשמים כיום שנתקנה בו תורה. שנאמר "יערף כמטר לקחי". ואין לזה אלא תורה. שנאמר "פי לקח טוב נתתי לכם תורת" אל מעוברי. ורבא אמר: יותר מיום שנתקנה בו תורה, שנאמר "יערף כמטר לקחי" מי נתקלה קמי — הני אומר: קטן נתקלה בגדול.

א. ורבא קמי: קמיב "יערף כמטר לקחי" וקמיב "חול פשל אמרת" — אם פלמדי תקם הגון הוא — פשל, ואם לאו — עורפנהו כמטר. פניא. היה רבי קנאה אומר: כל העוסק בתורה לשיקה תורתו נעשית לו סם חיים, שנאמר "צן חיים היא למתוקנים קה" נאמר ידקאות תהי לשדך". נאמר "פי מעיא קמא חיים". וכל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות. שנאמר "יערף כמטר לקחי" ואין ערפיה אלא הריגה. שנאמר "וערפו שם את העולה בקהל".

תאמר 3 168

22